

צבאות יבשה מחפשים משמעות

צבאות יבשה נבנים בזמני שלום ומיועדים למלחמה, וכדי לפעול בזמני שלום צריכים להסיט משאבים. הדילמה: האם להתאים את משימות הצבא לציפיות של המדינאים, או להשקיע בבניין כוח שלא משרת אותו במלחמה? שני מקרי בוחן של צבאות יבשה אירופיים שנדרשו לעשות את ההתאמות המתבקשות לשימור הרלוונטיות שלהם

חיילים מצבאות גרמניה ובריטניה במהלך תרגיל. בשונה מגרמניה, ממשלת בריטניה דרשה מצבא היבשה שלה להיות רלוונטי לפעולות מתחת לסף המלחמה לטובת מבצעי ייצוב במדינות כושלות ולשמור על כשירות למלחמה בעצמות גבוהה

בשנת 2014 הכריזה ברית נאט"ו כי לא תפעיל יותר את כוחותיה במבצעים שונים באפגניסטאן. הכרזה זו סגרה באופן רשמי 13 שנים של מבצעי ייצוב, והשאלה שעלתה בקרב קצינים בכירים בצבאות יבשה שונים בעולם הייתה כיצד הכוחות יישארו נכסיים למקבלי ההחלטות בדרג המדיני. צבאות יבשה, במבט היסטורי, נועדו להכין את הגייסות למלחמה ובה בעת להרתיע את האויב באופן קונוונציונלי. עם זאת, בחלק מן המדינות הוגדר שצבא היבשה צריך לדעת לפעול גם במתארים שאינם מלחמה כגון מבצע ייצוב או פעולה מתחת לסף המלחמה, בדומה למב"ם בישראל. ב-2016 פרסמה ממשלת גרמניה את "הספר הלבן" שהגדיר את

אבחן את המסמכים האסטרטגיים של המדינות – הספר הלבן של ממשלת גרמניה וסקירת האסטרטגיה של ממשלת בריטניה. שניהם מגדירים את הסביבה, את האיומים שעימם המדינה מתמודדת ואת יעדיה האסטרטגיים. המאמר יבחן את הצבאות הללו על בסיס התבחינים הבאים: משימות הצבא כפי שהוגדרו על-ידי הדרג המדיני; מבנה הצבא וארגונו; הרפורמות שעברו הצבאות כדי להתאימם לדרישות הדרג המדיני.

הספר הלבן הגרמני

בשנת 2016 פרסמה ממשלת גרמניה את "הספר הלבן למדיניות הביטחון הגרמנית".¹ הספר נועד להכווין את מדיניות הביטחון של המדינה ולהגדיר את המשימות לצבא הגרמני. הספר החליף את הספר הלבן שנכתב ב-2006. המטרה המרכזית של כותבי הספר הייתה להציג את מדיניות הביטחון החדשה של גרמניה, הנבדלת מהמדיניות הקודמת בכך שהיא מכתיבה למערכת הביטחון הגרמנית לקבל על עצמה תפקיד ביטחוני גדול יותר בברית נאט"ו ובאיחוד האירופי.

גרמניה יכולה להשפיע על העולם בראש ובראשונה בשל חשיבותה הכלכלית, ולאחר מכן בשל חשיבותה המדינית

הסביבה האסטרטגית הכללית והביטחונית של גרמניה וסימן את הכיוונים העתידיים שבהם הצבא צריך לדעת לפעול. הספר מדגיש את הטענה שדרכה של גרמניה להשפיע על העולם באמצעות העוצמה הרכה ובעיקר באמצעות הממד הכלכלי. בשונה מגרמניה, ממשלת בריטניה דרשה מצבא היבשה שלה להיות רלוונטי לפעולות מתחת לסף המלחמה לטובת מבצעי ייצוב במדינות כושלות ולשמור על כשירות למלחמה בעצמות גבוהה. הדרישה באה לידי ביטוי במבנה הצבא ובארגונו. צבא היבשה הבריטי מייעד כל אחת מאוגדותיו למשימה אחרת: האוגדה הראשונה קלה ומיועדת למבצעי ייצוב, האוגדה השלישית מיועדת למלחמה בעצמות גבוהה והאוגדה השישית מיועדת לפעול במבצעים מתחת לסף המלחמה. כך מתחלק הקשב של מפקדי הצבא לשלושה כיוונים שונים המצריכים התאמות שונות באימונים וברמת המוכנות והכשירות. שניים מתוך שלושת הכיוונים הללו אינם עוסקים בהכנה למלחמה, אלא בפעולות בזמן שלום.

במאמר זה אבחן את צבא היבשה הגרמני ואת צבא היבשה הבריטי ואת הדרך שבה הם ניסו להתאים עצמם למציאות הביטחונית שאחרי המבצעים באפגניסטאן. כדי לעשות זאת

ד"ר אייל ברלוביץ', רת"ח צבאות זרים במכון לחקר לוחמת היבשה

שעומדות לרשותו ושיפור איכותן. הספר הלבן מגדיר לגרמניה אחריות גדולה יותר בברית נאט"ו ובאיחוד האירופי. האיומים שעימם היא מתמודדת משותפים לכל מדינות אירופה ולכן על גרמניה, כמעצמה מדינית וכלכלית, להוביל חלק מהמאמץ הביטחוני נגדם. מנקודת מבט אחרת ניתן לטעון שכותבי הספר ממשיכים את הקו שמבוטא בחוק הגרמני ולפיו המדינה תפעל רק כחלק מקואליציה חוקית ולא תהיה מדינה מובילה. על כן הספר אינו מחדש, אלא מקבע את מדיניות הביטחון הגרמנית המסורתית.

הרפורמות בצבא היבשה של גרמניה

ביוני 2013 החל משרד ההגנה הגרמני וצבא גרמניה ליישם את הרפורמה "הכוונה מחדש של הצבא הגרמני", כדי לתמוך בשלושה סוגי מבצעים בסדר העדיפות: לחימה בעצימות גבוהה, מבצעי ייצוב ותגובה מהירה למשברים.⁸ למרות הכתוב, רוב המסמך עוסק במבצעי ייצוב ובמבנה הצבא. במסמך זה נעשתה החטיבה עוצבת היסוד, ומבנה צבא היבשה חולק לשלוש דיוויזיות – שתי משורינות ואחת לפריסה מהירה. דיוויזיות השריון מורכבות משלוש חטיבות מתמרנות,⁹ גדוד הנדסה דיוויזיוני וגדוד תותחנים (בדיוויזיית השריון העשירית יש שני גדודי תותחנים). דיוויזיית סער האוויר (פריסה מהירה) מורכבת מחטיבת צנחנים גרמנית, חטיבת צנחנים הולנדית, שתי טייסות מסוקי תובלה, טייסת מסוקי תקיפה וכוח מיוחד. כל שש החטיבות מורכבות מכמה גדודים חד-חיליים מתמרנים (ראו טבלה 1) ושני גדודי סיוע לתמרון – גדוד סיוע חטיבתי וגדוד הנדסה.¹⁰ עיקר הכוח המתמרן של הצבא מאוגד בגדודי חי"ר ממוכן וחי"ר רגיל. ההבדל אינו רק בפלטפורמות שהם מפעילים (רכב לחימה של חי"ר לעומת נגמ"ש בהתאמה), אלא

והצבאית. האינטרסים שלה מוכתבים באופן מכריע באמצעות מיקומה הגיאוגרפי בליבה של אירופה, החברות שלה באיחוד האירופי, עוצמתה הכלכלית, תלותה במסחר והמחויבות שלה לפעול באחריות ולשמור על השלום.

1. שמירה על אזרחי המדינה, על ריבונותה ועל שלמותה;
2. שמירה על השלמות הטריטוריאלית, הריבונות והאזרחים של בעלות בריתה של גרמניה;
3. שמירה על הסדר הבינ-לאומי המתבסס על הדין הבינ-לאומי;
4. הבטחת השגשוג של אזרחי גרמניה באמצעות הכלכלה הגרמנית והכלכלה העולמית החופשית;
5. קידום השימוש האחראי בסחורות מוגבלות ובמשאבים נדירים;
6. העמקת השילוב האירופי;
7. חיזוק היחסים הבינ-אטלנטיים.

הדרך לממש את האינטרסים הביטחוניים היא באמצעות שיתוף פעולה עם שותפותיה במסגרת נאט"ו, האיחוד האירופי והאום. כותבי הספר הלבן הדגישו את הייחודיות והיתרונות של השותפות הביטחונית הקרובה עם ארצות הברית, מכיוון שלטענתם רק באמצעות שיתוף פעולה עם מדינות אחרות, גרמניה יכולה להגן על שטחה, להשתמש באופן יעיל במשאביה המשמעותיים² (אך המוגבלים) ולגלות את הפוטנציאל היצרני והחדשני שלה. לכן השגת האינטרסים הגרמניים תמיד תתחשב באינטרסים של בעלות בריתה ושל מדינות ידידותיות אחרות. לדברי כותבי הספר, על גרמניה להיות שותפה מהימנה ואטרקטיבית בעלת יכולות מגוונות וכלים ביטחוניים שונים, והשאיפה מצריכה מאמץ מתמשך והקצאת משאבים אנושיים, חומריים וכלכליים. גישת השותפות הזאת מקובלת על הקהילה הבינ-לאומית, ויכולה לסלול את הדרך לפתרונות עתידיים. לכן מדיניות הביטחון הגרמנית רלוונטית גם מעבר לגבולות המדינה.

משימות הצבא הן: הגנה על המולדת והגנה קולקטיבית במסגרת של נאט"ו והאיחוד האירופי; ניהול משברים בין-לאומיים; אבטחת המדינה; שיתוף פעולה עם נאט"ו והאיחוד האירופי.³ לשם השגת מטרות אלה על הצבא להיערך לפעול בכל קשת המבצעים וליצור תוצאים (אפקטים) בממדי האוויר, היבשה, הים, המידע והחלל. באוויר, ביבשה ובים יש צורך לשמור את היכולת להילחם, ולכן ממדים אלה דורשים את מרב המשאבים וכוח האדם. לטובת השגת המשימות שהוצבו לו, על הצבא לפתח את היכולות בתחומי הפיקוד והשליטה,⁴ הסיור,⁵ התוצאים⁶ והסיוע.⁷ תוכנית הרכש של צבא גרמניה, שאמורה להתממש במלואה ב-2030, מתמקדת בשיפור היכולות של צבא היבשה (Heer) באמצעות הגדלת כמות הפלטפורמות

טבלה 1: סד"כ הגדודים הלוחמים של צבא היבשה הגרמני

כמות	סוג הגדוד
4	תותחנים
8	הנדסה
5	חי"ר
9	חי"ר משוריין
4	שריון
6	גדודי סיוע
4	גדודי לחימה הרריים
6	גדודי סיוע
2	גדודי צנחנים
1	כוח קומנדו
2	טייסות תובלת מסוקים
1	טייסות מסוקי תקיפה

"הספר הלבן הגרמני. הספר נועד להכווין את מדיניות הביטחון של המדינה ולהגדיר את המשימות לצבא הגרמני

יעילים.¹⁹ כדי לתמוך בתוכנית זו פיתח הצבא הגרמני תוכנית למבצע את שתי האוגדות המתמרנות שלו עד 2032. במסגרת התוכנית²⁰ כל אחת מהאוגדה תכלול חמש חטיבות מלאות, במקום השלוש שהיו בתחילת 2014.

במקביל לרפורמות השונות חזר צבא היבשה להתאמן ולאמן מסגרות שלמות עד רמת החטיבה. יתרה מכך, הגדודים השונים השתתפו בתרגילים רבים בשטח גרמניה ועם מדינות אחרות בברית נאט"ו.²¹ במרס 2017 פרסם ראש אגף התכנון של הצבא גנרל ארהרד בוהלר מאמר ובו טען שהצבא הגרמני, על כל זרועותיו, צריך לעבור שינוי מהותי משום שהשינויים הגדולים בסביבה האסטרטגית מחייבים את צבא גרמניה לכתוב תפיסה חדשה²² ולסגור פערים בציד ובמוכנות.²³ בכך בוהלר חשף את הבעיה העיקרית בצבא היבשה, ובצבא גרמניה בכלל – כשירות הציוד ובעיות לוגיסטיות כגון חלפים. לדוגמה ב-2015 השתתפה אחת היחידות בתרגיל של נאט"ו ללא מקלעים. כפתרון היא זיודדה את הרכבים המשוריינים שלה במטאטאים שנצבעו בשחור.²⁴

ב-2016 נכתב בדוח הפרלמנט הגרמני כי "התחמושת [בצבא גרמניה] היא סימבולית". כותבי הדוח ציינו שבגדוד החי"ר 413, שאמור להיות חלק מכוח הפריסה המהירה של נאט"ו, יש בעיית ציוד חמורה כמו מחסור בטילי נ"ט, בעיות תחזוקה של כלי רכב וכדומה. בעיות הציוד אף השפיעו על היכולת של הגדודים להתאמן באופן סדיר.²⁵

ב-2020, במהלך הדיונים הפנימיים על הרפורמה הנדרשת

בייעודם (תמרון לעומת לחימה בשטחים מורכבים בהתאמה). מבחינת אש סיוע לתמרון, בחטיבות אין כוח תותחנים אורגני, אך בכל הגדודים יש יכולות נ"ט, ובגדודי החי"ר יש כוח מרגמות 120 מ"מ. במקביל הוקמו פיקוד ההכשרה (Das Ausbildungskommando) ומרכזי הדרכה והכשרה לחיילים, שאמורים לייעל את תהליכי ההכשרה והאימונים של הצבא לפני פריסה ובשגרת האימונים שלו.¹¹ ב-2014, לאחר היבחרה, החלה שרת ההגנה הגרמנית אורסולה פון דר ליין לטעון שעל גרמניה לקבל על עצמה תפקיד גדול יותר בכל הקשור לפעילות המבצעית של נאט"ו והאיחוד האירופי בכלל ובאפריקה בפרט.¹² הרפורמה הראשונה שפון דר ליין הכריזה עליה עסקה בהטבת תנאי המשרתים בצבא גרמניה, ונקראה בשם "פעילה. אטרקטיבית. שונה".¹³ הרפורמה נועדה לשפר את תנאי השירות על-ידי יצירת תנאים טובים יותר במגורים בבסיסים, אפשרות לעבוד במשרה חלקית, צמצום ההעברות בין יחידות, שיפור הטיפול בילדי המשרתים, פתיחת אפשרויות ללימודים, ניהול כוח אדם מותאם יותר לאתגרי העתיד וביטוח בריאות מקיף יותר.¹⁴ המטרה הייתה ליצור סביבת עבודה מותאמת יותר לדרישות של צבא מקצועי.¹⁵

ב-2015, בעקבות השינויים בסביבה האסטרטגית והצבאית של המדינה, כגון סיפוח חצי האי קרים (פברואר 2014) והלחימה במזרח אוקראינה (מרס 2014), החליטה ממשלת גרמניה להגדיל את ההשקעה בתקציב הביטחון ובמיוחד להגדיל את תקציב הרכש.¹⁶ שנה לאחר מכן, בעקבות פרסום הספר הלבן, הכריזה הקנצלרית אנגלה מרקל על תוכנית להגדלת תקציב הביטחון של גרמניה ותקציב הרכש ב-130 מיליארד אירו עד 2030.¹⁷ השפעת תוכנית ההתעצמות על צבא היבשה כללה הגדלת כמות הפלטרומות היבשתיות (ראו טבלה 2), ובמיוחד הגדלת סד"כ הטנקים, רכבי הלחימה של החי"ר (גלגליים או זחליים) והנגמ"שים.¹⁸ במקביל יצאה שרת ההגנה עם רפורמה חדשה שנועדה לשנות את תהליכי הרכש של משרד ההגנה הגרמני, שהיו לטענתה מסובכים, מורכבים, איטיים ולא

טבלה 2: הפלטפורמות היבשתיות בצבא היבשה הגרמני

פלטפורמה	כמות קיימת ב-2016	כמות צפויה ב-2030
טנק לאופרד A2	225	320
רכב לחימה לחי"ר מדגם פומה	350	196 ו-342 לכוחות מיוחדים
נגמ"ש זחלי מדגם בוקסר	272	1300
נגמ"ש גלגלי מדגם פוקס	898	
רכב סיור מדגם פנק	217	248
תוחת מתנייע 155 מ"מ מדגם Panzerhaubitze 2000	89	101

בחתירת שר ההגנה, ועוסק ברמת הביטחון הלאומי.³² שני המסמכים מצביעים על הכיוונים האסטרטגיים שממשלת בריטניה תרצה לממש ועל תהליכי בניין הכוח העיקריים של כל הזרועות עד 2030. בעקבות שני המסמכים הללו פרסם רמטכ"ל צבא היבשה גנרל מרק קרלטון סמית' את תוכנית בניין הכוח העתידי של הצבא, "המדריך לחייל העתידי",³³ שכללה רפורמה במבנה וארגון מסגרות צבא היבשה השונות.

תפיסת ההפעלה של צבא בריטניה

עיקרי רציונל השינוי של מערכת הביטחון הבריטית מתוארים במסמך ההפעלה המתכלל שפרסם הרמטכ"ל גנרל ניק קרטור כבר בספטמבר 2020.³⁴ המסמך הציג את תפיסת ההפעלה של הצבא הבריטי וכיצד המטכ"ל רואה את בניין הכוח העתידי של בריטניה והפעלתו. לדידו של קרטור יש רצף בין "פעולה" (Operate) ל"לחימה" (Warfighting). לדבריו, יש לשנות את בניין הכוח הצבאי מכוח שמיועד בראש ובראשונה למלחמה בעצימות גבוהה לכוח שמיועד לפעולה רציפה וקבועה בזירה הבינ-לאומית ולקשר עם גורמים בזירה זו. כוח זה יידרש להיות יוזם, ולא מגיב, ולראות את כל פעולותיו כחלק ממערכה כוללת ומתמשכת. במילים אחרות, תהליכי בניין הכוח של שלוש הזרועות צריכים ליצור יכולת פעולה על רצף זה, מתחת לסף המלחמה ובמלחמה בעצימות גבוהה. כך יתאפשר לצבא בריטניה, על שלוש זרועותיו, להיות זמין, גמיש, רב-תכליתי ורלוונטי.

הסביבה האסטרטגית השתנתה, אך ההקשר הפוליטי הפנימי שבו הצבא פועל, ולפיו הדרך של גרמניה להשפיע בעולם היא באמצעות עוצמה רכה ובייחוד באמצעות הכלכלה, לא השתנה

בריטניה נהנית מיתרון אסטרטגי משום שהיא חלק מנאט"ו ונהנית משותפויות ביטחוניות בין-לאומיות אחרות. בשל כך נאט"ו, והביטחון הקיבוצי הנובע ממנה, יישארו גורם מפתח במדיניות הבריטית, ומערכת היחסים עם ארצות-הברית תישאר ביסוד מדיניות הביטחון הבריטית. שותפויות אלה משפיעות על הפעלת הכוח של בריטניה, שתשאף לפעול במסגרת קואליציה, ועל בניין הכוח הבריטי שיהיה בנוי בהתאם. אופי הכוח העתידי יתוכלל בחמישה ממדים, יכלול את כל כלי העוצמה הלאומיים, יוצב מלפנים ויפעל באופן רציף ברחבי העולם. כחלק מהתחרות הבינ-לאומית, בריטניה נדרשת לפרוס כוחות מעבר לים ולקיימם בשגרה. כוחות אלה יאפשרו לה להדגים מחויבות רבה יותר לבעלי בריתה ושותפיה, להתחרות מתחת לסף העימות, להבין את הנעשה במרחבים שבהם פרוסים הכוחות ולהשפיע באופן רחב יותר על הזירה. מתוך כך נגזרות ההגנה על בריטניה ושטחיה מעבר לים והשקעת הממשלה בנושאים אלה:

- יכולות אוויר וים להתרעה מפני איומים על בריטניה ושטחיה ולהתמודדות איתם;
- יכולות מודיעין וסב"ר להגנה מריגול ומפעולות נגד

בצבא גרמניה, החלה המערכה בנגורנו קרבאך. הדיון שנסוב סביב המערכה לא עסק בשינוי הצבא, אלא בתוספת יכולות למבנה הקיים. אוברסט לויטננט (מקביל לדרגת סא"ל) מיקל קרל ממכון המחקר להגנה ואסטרטגיה (das German Institute for Defence and Strategic Studies) הגדיר את הבעיה של הצבא הגרמני כמחסור במערכות הגנ"א טקטיות. לדידו של קרל: "אילו הצבא הגרמני היה נלחם בצבא האזרי בקונפליקט ספציפי, לא היה לצבא הגרמני סיכוי".²⁶ בקביעתו קיבע קרל את שני נושאי השיחה העיקריים על עתיד המלחמה והשינויים הנדרשים בצבא גרמניה: הצטיידות בכטמ"מים תוקפים והגנה מפניהם. במאי 2020 ציינה שרת ההגנה של הרפובליקה הגרמנית אנגרט קראמפ-קרנבאור כי היא מבינה את החיילים שדורשים את הכטמ"מים התוקפים, והיא באמת רוצה לאשר את רכש כל היכולות שיאפשרו להם לחזור בשלום.²⁷

הספר הלבן מגדיר לגרמניה אחריות גדולה יותר בברית נאט"ו ובאיחוד האירופי. האיומים שערים היא מתמודדת משותפים לכל מדינות אירופה ולכן על גרמניה, כמעצמה מדינית וכלכלית, להוביל חלק מהמאמץ הביטחוני נגדם

בסופם של הדיונים וכחלק מהרצון ליישם את לקחי המערכה בנגורנו קרבאך הכריזה קרנבאור על רפורמה חדשה שנועדה לעסוק במבנה הצבא ולהתאימו לדרישות הביטחוניות כפי שהבינה אותן. הרפורמה, שהותנעה בסוף כהונתה, נועדה להקטין את המפקדות ב-50 אלף חיילים ולרדד בהן את התהליכים כדי לייעלן, להקים פיקוד על מבצעים (במדינה ומחוצה לה), להקים פיקוד חלל ופיקוד סב"ר ומידע ועוד.²⁸ מחליפתה קריסטנה לברכט הודיעה, בלי לציין מדוע, שהרפורמה המוצעת אינה מקובלת עליה והיא לא מוכנה להוציא אותה לפועל.²⁹

לסיכום הדיון על הרפורמות בצבא גרמניה – הסביבה האסטרטגית השתנתה, אך ההקשר הפוליטי הפנימי שבו הצבא פועל, ולפיו הדרך של גרמניה להשפיע בעולם היא באמצעות עוצמה רכה ובייחוד באמצעות הכלכלה, לא השתנה. סיום המשימה הצבאית באפגניסטאן אפשרה לממשלת גרמניה לערוך בצבא רפורמות שונות. עם זאת רפורמות אלה והשינוי בסביבה האסטרטגית לא שינו את המבנה והארגון של המסגרות הלוחמות, משום שהיעוד של הצבא נשאר כשהיה – להגן על שטחה הריבוני של גרמניה.

הרפורמה בצבא היבשה הבריטי – ייעוד, ארגון ומבנה

במרס 2021 פרסמה ממשלת בריטניה שני מסמכי אסטרטגיה לאומיים עיתיים המשלימים זה את זה: "בריטניה הגלובלית בעידן התחרות [הבין-מעצמתית]"³⁰ שפרסם ראש הממשלה הבריטי ובחתירתו, ועוסק באסטרטגיה הלאומית; "הגנה בעידן התחרות [הבין-מעצמתית]"³¹ שפרסם משרד ההגנה

התשתיות הלאומיות החיוניות;

- נוכחות צבאית באיי פוקלנד, גיברלטר וקפריסין ונוכחות מחקרית באנטרקטיקה וסביבותיה (איי ג'ורג'יה הדרומית ואיי סנדוויץ' הדרומיים);
- סיוע לרשויות האזרחיות במקרי חירום ואסונות, כולל במקרי תקיפת נב"ק (נשק בלתי קוננונציונלי);
- סיוע לסוכנויות ולשותפים בכל הנוגע לפעילות ביטחונית לא צבאית כגון מאבק בהברחות, הגירה בלתי חוקית ודיג בלתי חוקי במרחבי דיג בריטיים.

המשימות שהוגדרו לצבא בריטניה הן:

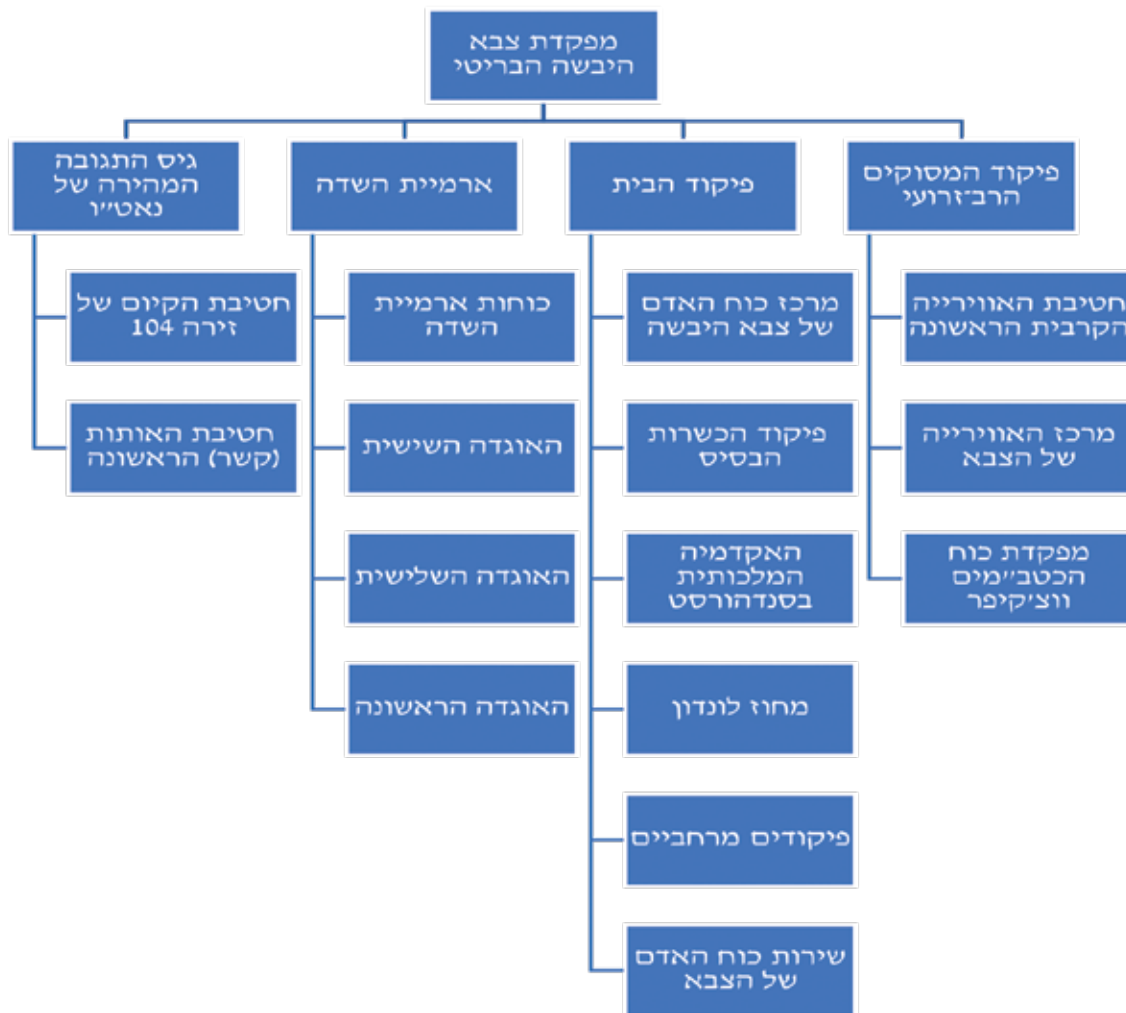
הצבא יהיה בעל יכולת תגובה למשברים. הממשלה הבריטית תנסה למנוע משברים או לנהלם טרם הסלמתם ותצמצם את יכולת יריביה לנצל משברים וחוסר יציבות. הפעולה הבריטית תתבסס על יכולת הפעלה מותאמת של "עוצמה קשה" לצורך המבצעי, על היכולת להפעיל עוצמה זו במידה ניכרת למשך זמן קצר (Surge) ועל הנכונות לעשות זאת. ממשלת בריטניה שואפת להיות מסוגלת להגיב למשברים בהיקף משתנה. החל בלוט"ר, עבור לסיוע הומניטרי וכלה במבצעים גדולים יותר. כמו כן בעת הצורך היא תתערב בשיקול דעת, תוך ניצול יתרונותיה,

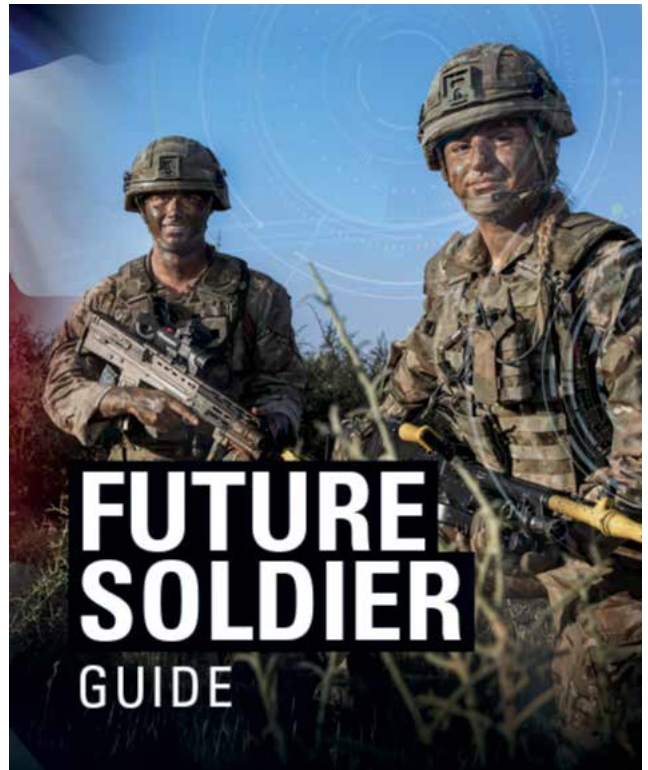
ובשיתוף פעולה עם בעלי ברית תנתב כוחות בין משימות כדי לשמור על גמישות.

לוחמה בעצימות גבוהה. ממשלת בריטניה תשמור על יכולות גרעיניות וקונונציונליות במוכנות גבוהה ובכל הממדים, שיאפשרו לה לנהל לחימה בעצימות גבוהה. כוחות אלה ייבנו כך שיוכלו לפעול במשותף עם כוחות נאט"ו – כולל היכולת לשמש כמדינה מובילת משימה בברית (Framework Nation)³⁵. בתוך כך תשקיע בריטניה ביכולת להתערב בשלב מוקדם של הלחימה, בין השאר באמצעות: כוחות יבשה לפריסה מהירה, המרוכזים סביב מפקדת הגיס לתגובה מהירה של נאט"ו והאוגדה השלישית כאוגדה לוחמת המותאמת במיוחד ללחימה נגד יריב שווה עוצמה בזירה האירופית; שייטת נושאת מטוסים; שימוש במילואים לטובת יכולות מפתח בעת משבר ותגבורת בעת לחימה; העצמת יכולת הדיוק של הצבא; פיתוח פריגטה ללחימה נגד צוללות ושיתוף פעולה עם בעלות ברית בנאט"ו במשימת שמירת חופש השיט בצפון האוקיינוס האטלנטי; היכולת לפעול באגפי נאט"ו – המרחב הצפוני והארקטי, הבלקן, הים הבלטי, הים התיכון והים השחור.

הצבא יובל על-ידי המידע (Information Led). הן מבחינת

תרשים 1: מבנה וארגון צבא היבשה הבריטי

מסמך "המדריך לחייל העתידי" (מימין) והחייל העתידי (משמאל) 2030. אופי הכוח העתידי יתוכלל בחמישה ממדים, יכלול את כל כלי העוצמה הלאומיים, יוצב מלפנים ויפעל באופן רציף ברחבי העולם

חברי המטכ"ל הבריטי והעומד בראשו מבינים שהפעלת הכוח הצבאי בעתיד תתחלק לשני מתארים שונים: פעולות קינטיות ולא קינטיות מתחת לסף המלחמה ומלחמה בעצימות גבוהה. כדי להיות רלוונטיים, על כוחות צבא היבשה לדעת לפעול בשניהם או להתמחות באחד מהם

- יצירת יכולת פעולה מתחת לסף המלחמה. לשם כך הקים הצבא רגימנט ריינג'רס חדש, שמיועד לפעול במתאר זה, כחלק מחטיבת הכוחות המיוחדים, בהשקעה של 120 מיליון ליש"ט במשך ארבע שנים. רגימנט זה יכלול ארבעה גדודים הנמצאים כיום במסגרת אגד חי"ר ייעודי (Specialized Infantry Group). הרגימנט יוכל לפעול בסביבות מורכבות, ויבצע משימות הניתנות היום ליחידות המיוחדות הראשיות – בין היתר סיוע לשותפים מקומיים ובניין כוחם, כולל ליווי בלחימה.
- בניין כוח לצבאות אחרים במשימות ייצוב – הקמת חטיבה לבניין כוחם הצבאי של שותפים (Security Force Assistance Brigade). כוחות חטיבה זו יפרסו באופן שגרתי ברחבי העולם ויתרמו למניעת עימותים ולבניין

היכולת לאסוף מידע ולנצלו והן מבחינת המודעות למסרים שהוא מייצר ומפיץ.³⁶

אפשר לראות שחברי המטכ"ל הבריטי והעומד בראשו מבינים שהפעלת הכוח הצבאי בעתיד תתחלק לשני מתארים שונים: פעולות קינטיות ולא קינטיות מתחת לסף המלחמה ומלחמה בעצימות גבוהה. כדי להיות רלוונטיים, על כוחות צבא היבשה לדעת לפעול בשניהם או להתמחות באחד מהם. הרפורמה "חייל העתיד" נועדה בדיוק לשם כך.

הרפורמה בצבא היבשה הבריטי במבט-על

מבחינה היסטורית, וביתר שאת בתחילת המאה ה-20, ידע הצבא הבריטי לאזן בין השיטור באימפריה ובין הכנת הצבא למלחמה גדולה, כאשר הקדימות ניתנה למבצעי השיטור. מסמך "הגנה בעידן התחרות" מצביע על הכיוונים שצבא היבשה של בריטניה נוקט כדי להיות רלוונטי למקבלי החלטות ולהתכונן למלחמה בעצימות גבוהה. בתוך כך, עד 2025 יקטן הצבא מ-82 אלף חיילים ל-72.5 אלף.

הרפורמות בצבא היבשה הבריטי, שיהפכו אותו לרלוונטי בעיתות שלום, הן כדלהלן:

- יצירת נוכחות צבאית אזורית על-ידי הקמת בסיסים אזוריים (Regional Hub) בגרמניה, קניה ועומאן, שיאפשרו נוכחות קדמית קבועה. זאת נוסף על הבסיסים הקיימים באיי פוקלנד, גיברלטר וקפריסין ונוכחות מחקרית באנטרקטיקה וסביבותיה (איי ג'ורג'יה הדרומית ואיי סנדוויץ' הדרומיים).

טנק לאופרד מתוצרת גרמניה. פער הרלוונטיות של צבאות היבשה נובע מכך שהם נבנים בזמני שלום ומיועדים למלחמה, וכדי לפעול בזמני שלום צריכים להסיט משאבים. צילום: ויקיפדיה

5. צבא היבשה יחליף את המסוקים הישנים מסוג CH-47 במסוקים מתקדמים יותר מסוג זה. כמו כן, ישודרגו מסוקי האפאצ'י של הצבא לדגם חדיש יותר עד שנת 2025.
6. צבא היבשה ישקיע במסוק תובלה בינוני שיחליף את ארבעת הדגמים השונים שבשירות כיום.
7. צבא היבשה ימשיך לשמור על יכולות הכטב"מים מסוג ווצ'קיפר וישדרגם.³⁹
8. צבא היבשה יתארגן במבנה של צוותי קרב חטיבתיים בעלי יכולות סיוע קרבי ומנהלתי משלהם.
9. העצמת היכולת לפעול בעומק מערך האויב על-ידי הקמת חטיבת סיור ואש לעומק (Strike Brigades).⁴⁰
10. צבא היבשה יקים גדודי סיוע מנהלתי (Combat Service Support Battalions) שיאחדו בתוכם תפקודי לוגיסטיקה, אחזקה ורפואה. כך יתאפשר קיצוץ בתקני הסיוע המנהלתי ביחס למצב הקיים, שבו יש יחידות נפרדות לכל תחום סיוע מנהלתי.
11. יחידות החי"ר⁴¹ יחולקו מחדש לארבע אוגדות אזוריות שיכללו כל אחת מספר גדודים שווה ומאוזן. במסגרת התהליך ייסגר גדוד חי"ר אחד, אך לא ייסגרו רגימנטים.⁴²
12. צבא היבשה ישנה את שיטת הגיוס למערך החי"ר כדי להבטיח פיזור שווה יותר של כוח אדם בגדודים השונים.
13. הקמת כוח לניסויים – על בסיס גדוד חי"ר קל (הגדוד איתנותם של כוחות שותפים. כמו כן, חטיבות האוגדה הראשונה מיועדות להיות כוח למבצעי ייצוב.
4. כוח תגובה מהיר שיכול לפעול במגוון מתארים – מסיוע הומניטרי ועד לחימה בעצימות גבוהה, על בסיס חטיבת סער אוויר 16 (חטיבה קיימת) וחטיבת אוויריה קרבית 1 (חטיבה חדשה).³⁷
- תוכניות ההתעצמות ושינויים ארגוניים בצבא היבשה הבריטי שאמורות לאפשר לו להיות מוכן יותר למלחמה בעצימות גבוהה:
 1. רכש ארטילריה ארוכת טווח. בתוך כך, במשך עשור יושקעו 250 מיליון ליש"ט לרכישת רקטות GMLRS לאש עמוקה ו-800 מיליון ליש"ט לרכישת פלטפורמת אש אוטומטית לסיוע ארטילרי קרוב ונייד. כמו כן, ישקיע צבא היבשה בשמירה על יכולות טילי האקזקטור ובשדרוגם.³⁸
 2. השקעה של 200 מיליון ליש"ט על פני 10 שנים בפיתוח יכולות ל"א ומודיעין קשר.
 3. המשך ההשקעה ברק"ם גלגלי מסוג בוקסר ובמקביל הפסקת שדרוג הרק"ם (זחלי) מסוג ווריור.
 4. השקעה של כ-1.3 מיליארד ליש"ט בשדרוג 148 טנקי צ'לנג'ר 2 (מתוך 220 הקיימים כיום) לדגם 3. המשמעות היא שצבא היבשה יקטין את סד"כ השריון שלו ב-30% בערך.

טנקי צילנר 2 באימון בגרמניה. להתאים את משימות הצבא לציפיות של המדינאים (צבא גרמניה), או לפעול בפרדוקס: להשקיע בבניין כוח שלא משרת אותו במלחמה (צבא בריטניה). צילום: ויקיפדיה

אפשר לראות שצבא היבשה הבריטי פיצל את בניין הכוח שלו לשני תהליכים שיאפשרו לו להיות רלוונטי למקבלי ההחלטות המדיניים בשגרה, ובה בעת להתכונן באופן מוגבל למלחמה. הדרך של צבא בריטניה לשמור על הרלוונטיות שלו היא להפריד בין הכוחות ולליעד כל אחד מהם למשימה ספציפית. זאת מתוך הנחה שאפשר להשתמש בעת מלחמה בחלק מהיכולות שיופעלו בזמני שלום.

סיכום

במאמר זה נבחנו שני צבאות יבשה אירופיים שנדרשו לעשות את ההתאמות המתבקשות לשימור הרלוונטיות שלהם. התאמות אלה נקבעו לאחר שהדרג המדיני הגדיר את משימות הצבא ואת היעדים האסטרטגיים שהוא אמור למלא. המסקנה העיקרית שעולה מן המאמר היא שפער הרלוונטיות של צבאות היבשה נובע מכך שהם נבנים בזמני שלום ומיועדים למלחמה, וכדי לפעול בזמני שלום צריכים להסיט משאבים. הפער נובע מכך שהמדינאים מגדירים את הסביבה האסטרטגית ואת המטרות האסטרטגיות של המדינה בזמני שלום כדי להימנע ממלחמה, בעוד שהם מצפים מהצבא לספק להם דרכים להפעלתו באופן שלא יגרום לפריצת מלחמה. לכן צבאות היבשה צריכים להצדיק את המשאבים שהם מקבלים להכנה למלחמה על-ידי הסטת חלקם לפעולה בזמן שלום על חשבון המוכנות למלחמה. במאמר זה הוצגו שתי גישות שונות לגישור הפער: להתאים את משימות הצבא לציפיות של המדינאים (צבא גרמניה), או לפעול בפרדוקס: להשקיע בבניין כוח שלא משרת אותו במלחמה (צבא בריטניה).

אבקש להודות לד"ר עדו הכט, ד"ר שגיא טורגן ושמואל שמואל על הערותיהם והצעותיהם.

ההערות למאמר זה מתפרסמות בסוף הגיליון.

השני של הרגימנט של יורקשר).⁴³
 14. תוקם חטיבה לבניין כוחם הצבאי של שותפים (Security Force Assistance Brigade). כוחות חטיבה זו ייפרסו באופן שגרתי ברחבי העולם ויתרמו למניעת עימותים ולבניין איתנותם של כוחות שותפים.⁴⁴
 השינויים הללו אמורים לאפשר לצבא בריטניה להתכונן הן לפעילות מתחת לסף המלחמה והן למלחמה בעצימות גבוהה. עם זאת, הם מחייבים את פיצול תשומת הלב בבניין הכוח של צבא היבשה. כדי להתמודד עם הפיצול הזה ייעדו מפקדי צבא היבשה הבריטי את שלוש האוגדות של הצבא למשימות מוגדרות:

- האוגדה הראשונה – מורכבת מצק"ח חי"ר קל וממוכן קל. האוגדה כוללת גם רכיב לוחמת מידע ורכיב לוגיסטי. צוותי הקרב החטיבתיים אמורים להיות מוכנים לפעולה ככוח התערבות בסכסוכים שונים בעולם או כצק"ח חי"ר קל או ממוכן קל שמשופח לאוגדה רב-לאומית. בשל כך, הם יכללו רכיבי סיור, לוגיסטיקה, מנהלה, סייע ארטילרי והנדסה קרבית. במילים אחרות, האוגדה היא בונה כוח, ואינה צפויה להיות מופעלת בלחימה בעצימות גבוהה.
- האוגדה השלישית – אוגדה כבדה שמיועדת ללחימה בעצימות גבוהה. האוגדה כוללת שני צק"חים משוריינים, צק"ח סיור ותקיפה בעומק, חטיבת קיום (לוגיסטיקה), הגנ"א טקטית והנדסה קרבית. האוגדה היא מפעיל ובונה כוח.
- האוגדה השישית – כוללת את יכולות הסב"ר, הל"א והמידע של צבא היבשה הבריטי, את חטיבה 77 שאחראית על תחום זה בצבא היבשה ואת גדוד הריינג'רים. היא אחראית על בניין הכוח של היחידות שהפעלתן נעשית בצוותים קטנים יותר.
- צק"ח צנחנים.

